Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sen. zn. 29 ICdo 6/2012, ECLI:CZ:NS:2014:29.ICDO.6.2012.1

Číslo: 65/2014

Právní věta:

Odpůrčí žalobou ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat též rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti nebo rozhodnutí jediného společníka obchodní společnosti v působnosti valné hromady přijatému podle obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.03.2014

Spisová značka: 29 ICdo 6/2012

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvence, Právní úkony, Valná hromada

Předpisy: § 235 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 28. 2. 201 M ě s t s k ý s o u d v Praze (dále jen „insolvenční soud“) v řízení o odpůrčí žalobě insolvenční správkyně dlužníka M., spol. s r. o., směřující vůči žalovanému M. K.:

> *1) Určil, že rozhodnutí jediného společníka při výkonu působnosti valné hromady dlužníka ze dne 3. 10. „2010“, ve znění: „Jediný společník určuje k rozdělení zisk ve výši 1 565 000 Kč a k výplatě zisku bude použit sociální fond (účet 427) ve výši 100 000 Kč a nerozdělený zisk z minulých let (účet 428) ve výši 1 465 000 Kč. Výplata zisku bude provedena do konce roku 2008.“, je neúčinným právním úkonem vůči všem věřitelům, kteří v rámci insolvenčního řízení vedeného u insolvenčního soudu v Praze uplatňují svá práva vůči dlužníku (bod I. výroku).*
>
> *2) Zamítl žalobu v rozsahu, v němž se žalobce domáhal určení, že neúčinným právním úkonem je platba dlužníka žalovanému:*
>
> > *– ve výši 320 000 Kč, ze dne 1. 12. 2008 (bod II. výroku),*
> >
> > *– ve výši 320 000 Kč ze dne 5. 12. 2008 (bod III. výroku),*

– ve výši 320 000 Kč ze dne 9. 12. 2008 (bod IV. výroku),

– ve výši 305 000 Kč ze dne 17. 12. 2008 (bod V. výroku),

– ve výši 65 250 Kč ze dne 22. 12. 2008 (bod VI. výroku).

3) Rozhodl o nákladech řízení (bod VII. výroku) a o soudním poplatku (bod VIII. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1) Rozhodnutím jediného společníka při výkonu působnosti valné hromady dlužníka ze dne 3. 10. 2008 (dále jen „rozhodnutí jediného společníka“) si žalovaný jako jediný společník dlužníka určil k rozdělení zisk ve výši 1 565 000 Kč, s tím, že k výplatě byl použit sociální fond (účet 427) ve výši 100 000 Kč a nerozdělený zisk minulých let (účet 428) ve výši 1 465 000 Kč a výplata zisku měla být provedena do konce roku 2008.

2) Žalovanému byla částka 1 565 000 Kč vyplacena tak, že obdržel:

– 1. 12. 2008 částku 320 000 Kč,

– 5. 12. 2008 částku 320 000 Kč,

– 9. 12. 2008 částku 320 000 Kč,

– 17. 12. 2008 částku 305 000 Kč,

– 22. 12. 2008 částku 65 250 Kč.

3) Usnesením ze dne 19. 5. 2009 odmítl insolvenční soud insolvenční návrh dlužníka ze dne 13. 5. 2009.

4) Dlužník podal 29. 5. 2009 další insolvenční návrh, podle kterého ke dni podání insolvenčního návrhu má závazky po splatnosti od roku 2005, přičemž:

– závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší 1 roku činí 114 202,67 Kč,

– závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší 6 měsíců činí 1 510 000,37 Kč,

– závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší 3 měsíců činí 3 048 889,27 Kč,

– závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší než 1 měsíc činí 3 728 178,68 Kč.

5) Usnesením ze dne 18. 6. 2009 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalobce.

6) Podle znaleckého posudku č. 49/2010, ze dne 13. 9. 2010, vypracovaného pro Policii České republiky (dále jen „znalecký posudek“) byla v roce 2008 ztráta dlužníka tak vysoká, že koncem roku 2008 vykázal zápornou hodnotu vlastního kapitálu (majetek byl nižší než závazky). Znalecký posudek vymezuje okamžik, ke kterému se dlužník ocitl v úpadku, podle existence hotovosti v účetní evidenci v pokladně, s tím, že kdyby se udávaná hotovost nacházela na pokladně i fyzicky, byl by zlomovým rokem rok 2008, v jehož druhé polovině bylo evidentní, že dojde ke ztrátě. S přihlédnutím k účtování nedokončené výroby určil znalec moment, kdy se dlužník ocitl v úpadku, na konec roku 2008. Podle znaleckého posudku vyplývá z účetnictví dlužníka, že koncem roku 2008 a v roce 2009, kdy již dlužník měl povinnost podat

insolvenční návrh, docházelo ke zvýhodňování věřitelů. Na přelomu roku 2008 a 2009 již byl dlužník předlužen a vyplacení podílu na zisku na konci roku 2008, kdy měl dlužník vysoké dluhy a finanční problémy, lze považovat za vydání nepřiměřené majetkovým poměrům firmy, a to i s ohledem na skutečnost, že finančnímu úřadu nebyla uhrazena srážková daň právnických osob. Finanční situace dlužníka se v roce 2008 a 2009 postupně zhoršovala a koncem roku 2008 a v roce 2009 již dlužník nebyl schopen dostát všem svým závazkům.

7) Podle přihlášek pohledávek věřitelů do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka činily splatné pohledávky vůči dlužníku:

– k 3. 10. 2008 (kdy bylo vydáno rozhodnutí jediného společníka) 864 887,20 Kč,

– k 1. 12. 2008 (1. platba) 2 003 470,70 Kč.

8) Podle znaleckého posudku vykazoval dlužník v účetnictví pohledávky dalších věřitelů ve výši 287 795,58 Kč, takže splatné pohledávky vůči dlužníku činily k 3. 10. 2008 celkem 1 152 682,78 Kč.

Na tomto základě dospěl insolvenční soud k závěru, že v rozsahu týkajícím se výroků II. až VI. rozsudku není žaloba důvodná vzhledem k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2004, sp. zn. 30 Cdo 531/2003 (toto rozhodnutí je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, byla-li vydána po 1. 1. 2001 – veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle kterého právním úkonem není faktická činnost, byť se jí právní úkon provádí a za faktickou činnost je nutno považovat i výplatu peněžních částek provedenou dlužníkem. Výplata plateb, která je faktickou činností, není (podle insolvenčního soudu) právním úkonem, a proto jí nelze odporovat.

Ve vztahu k vyhovujícímu výroku svého rozsudku (bod I. výroku) poukázal insolvenční soud na:

1) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Cdo 1193/2007, obsahující závěr, podle kterého rozhodování v působnosti valné hromady není jednáním společnosti ve vztahu ke třetím osobám (právním úkonem), a proto je nemohou činit osoby, oprávněné jednat jménem společnosti (v projednávané věci společně předseda a místopředseda společnosti), ale musí je přijmout orgán k tomu oprávněný, tj. představenstvo společnosti, jakož i závěr, že rozhodnutí jediného akcionáře o odvolání člena představenstva z funkce je právním úkonem.

2) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3646/2008, obsahující závěr, podle kterého rozhodnutí jediného akcionáře při výkonu působnosti valné hromady není právním úkonem.

Posledně citovaný závěr však podle Nejvyššího soudu (uvádí insolvenční soud) nebrání tomu, aby i na usnesení valné hromady (a tudíž i na rozhodnutí jediného akcionáře při výkonu působnosti valné hromady) byla – za určitých okolností – analogicky aplikována ustanovení upravující výklad a platnost právních úkonů.

Insolvenční soud proto dospěl k závěru, že potud je na místě žalobě vyhovět, neboť v době, kdy žalovaný v působnosti valné hromady přijímal zkoumané rozhodnutí, měl již povinnost podat insolvenční návrh dle ustanovení § 98 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), (dlužník byl v úpadku a měl řadu věřitelů s neuspokojenými splatnými pohledávkami). Proto je třeba analogicky nahlížet na rozhodnutí jediného společníka jako na neúčinné vůči všem věřitelům a správci dle ustanovení § 241 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

K odvolání obou účastníků V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 6. 10. 2011:

1) Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodu I. výroku ve znění respektujícím, že rozhodnutí jediného společníka bylo přijato 3. 10. 2008 (první výrok, část věty před středníkem).

2) Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodech II. až VI. a VIII. výroku (první výrok, část věty za středníkem).

3) Změnil rozsudek insolvenčního soudu v bodu VII. výroku (první výrok, část věty za středníkem).

4) Rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud dospěl k závěru, že podaná odvolání nejsou důvodná, k čemuž dále formuloval následující závěry:

1) Odvolací soud sdílí závěr insolvenčního soudu, že z hlediska zvláštní úpravy neúčinnosti právních úkonů dlužníka obsažených v ustanoveních § 235 až § 243 insolvenčního zákona je třeba na rozhodnutí jediného společníka (jímž byl žalovaný) pohlížet jako na právní úkon, jehož neúčinnosti se insolvenční správce může dovolat, neboť bez určovacího rozsudku by se do majetkové podstaty dlužníka nemohlo dostat žádného plnění z takového úkonu.

2) O právní úkon dlužníka ve smyslu ustanovení § 235 odst. l insolvenčního zákona jde vždy tam, kde dlužník sám neměl z úkonu vůči svému dlužníku ke dni zahájení insolvenčního řízení žádnou splatnou pohledávku, přičemž o takový případ jde v této věci.

3) Kdyby soud neurčil, že zkoumané rozhodnutí jediného společníka (o tom, že z majetku dlužníka bude právě jemu vyplacen zisk ve výši 1 565 000 Kč), je vůči ostatním věřitelům neúčinné, nemohla by žalobkyně postupovat podle § 233 odst. l a § 237 odst. l nebo § 239 odst. 4 insolvenčního zákona a domáhat se po žalovaném, aby plnění, které na základě tohoto rozhodnutí přijal od dlužníka, vrátil (vydal) do majetkové podstaty dlužníka.

4) Z řečeného logicky vyplývá, že vlastní výplata plnění přijatého žalovaným na základě rozhodnutí jediného společníka není právním úkonem, jehož neúčinnosti se lze u soudu dovolat, což odpovídá právnímu názoru, který Nejvyšší soud formuloval v usnesení sp. zn. 30 Cdo 531/2003 (insolvenčním soudem správně zmíněném).

5) Odvolací soud se ztotožňuje se závěrem insolvenčního soudu, že rozhodnutí jediného společníka je právním úkonem neúčinným ve smyslu § 241 odst. l a 2 insolvenčního zákona, neboť jím byl žalovaný zvýhodněn. V důsledku vlastního rozhodnutí se mu totiž dostalo na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu, a navíc dlužník toto rozhodnutí učinil v době, kdy již byl v úpadku.

6) S přihlédnutím k právní domněnce zakotvené v ustanovení § 241 odst. 2 insolvenčního zákona (ve spojení s ustanovením § 241 odst. 4 insolvenčního zákona) není důkazní břemeno ohledně existence úpadku v době neúčinného právního úkonu dlužníka na žalobkyni a žalovaný, jenž byl jako jediný společník a jednatel dlužníka nepochybně osobou dlužníku blízkou ve smyslu ustanovení § 196a zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve spojení s § 135 odst. 2 obch. zák. (což lze nepřímo dovodit i z ustanovení § 295 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona), tuto právní domněnku nevyvrátil.

7) Tvrzení žalovaného, že v době vydání rozhodnutí jediného společníka nebyl dlužník v úpadku, jsou vyvrácena insolvenčním návrhem dlužníka z 29. 5. 2009, podepsaným samotným žalovaným (jako jednatelem). V tomto insolvenčním návrhu se výslovně uvádí, že dlužník je v

úpadku, protože má více věřitelů se splatnými pohledávkami, a tyto závazky není schopen plnit, neboť je v platební neschopnosti a nedisponuje dostatečnými finančními prostředky.

8) Bez významu je tvrzení žalovaného, že v říjnu 2008 byla dlužníkova aktiva mnohem vyšší, než v té době splatné závazky vůči celkem 32 jeho věřitelům (uvedeným v insolvenčním návrhu) s pohledávkami splatnými před 3. 10. 2008.

9) Není-li totiž dlužník schopen využít svého majetku (ať již finančních prostředků, kterými disponuje, movitých či nemovitých věcí, nebo svých pohledávek za dlužníky) k úhradě svých splatných závazků, nelze přihlížet při úvaze o tom, zda je ve smyslu § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši tohoto majetku; srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010 uveřejněné pod „R 80/2011“ (jde o usnesení sen. zn. 29 NSČR 10/2009, uveřejněné pod číslem 80/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 80/2011“).

10) Ostatně, kdyby neměl obstát závěr, že dlužník byl v úpadku v říjnu 2008, zcela jistě by v takovém případě bylo možno uzavřít, že dlužníkův úkon ze dne 3. 10. 2008 k jeho úpadku vedl, neboť po vyplacení částek dle rozhodnutí jediného společníka žalovanému již dlužník nebyl schopen (nedostávalo se mu k tomu prostředků) zcela dostát svým závazkům a v plném rozsahu uspokojit všechny své věřitele, jejichž pohledávky byly splatné (což uznal i dlužník tím, že dne 25. 9. 2009 podal insolvenční návrh, v němž uvedl více než třicet neuhrazených závazků splatných před 3. 10. 2008 a promítlo se to následně i v rozhodnutí o úpadku dlužníka z 18. 6. 2009).

11) Proto je věcně správný i vyhovující výrok rozsudku insolvenčního soudu (s opravou chyby v datu rozhodnutí jediného společníka).

Proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu ve vyhovujícím výroku o věci samé, podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí ve věci samé (tedy o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu), namítaje, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud v dovoláním napadeném rozsahu zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Naplnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud pokládal rozhodnutí jediného společníka za právní úkon. Přitom podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1193/2007 a sp. zn. 29 Cdo 3646/2008, z nichž soudy vyšly, není rozhodnutí jediného společníka právním úkonem.

Jde tedy (dle dovolatele) o zjevný rozpor mezi výroky soudů a dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu. Není-li rozhodnutí jediného společníka právním úkonem, je otázka jeho (ne)účinnosti jako právního úkonu irelevantní. Podle citované judikatury Nejvyššího soudu není usnesení valné hromady (respektive rozhodování jediného společníka vykonávajícího její působnost) jednáním dlužníka. Analogické uplatnění ustanovení týkajících se výkladu a platnosti právních úkonů (jež judikáty Nejvyššího soudu připouštějí a jimiž soudy argumentují též), na tomto závěru nic nemění.

Dovolatel rovněž zdůrazňuje nesouhlas se závěrem odvolacího soudu, že bez určovacího rozsudku o neúčinnosti úkonu dlužníka by se do majetkové podstaty dlužníka nemohlo dostat žádné plnění z tohoto úkonu.

Míní, že žalobkyně (jestliže měla rozhodnutí jediného společníka za rozporné s právními předpisy) mohla podat žalobu na neplatnost tohoto rozhodnutí, jak to pro tyto případy umožňuje obchodní zákoník.

Existenci vady, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (naplnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) spatřuje dovolatel v tom, že soudy rozhodly na základě skutečností, které vůbec nebyly předmětem dokazování, a tedy v něm nemají oporu.

Konkrétně jde o stanovení okamžiku, kdy se měl dlužník dostat do úpadku. Soudy shodně dospěly k závěru, že žalovaný neprokázal, že dlužník nebyl v době přijetí rozhodnutí jediného společníka v úpadku, přestože byl (žalobkyní) předložen znalecký posudek, ze kterého tato skutečnost jednoznačně vyplývá (disponibilní finanční prostředky dlužníka několikanásobně převyšovaly veškeré jeho splatné i nesplatné závazky), na což dovolatel během řízení opakovaně poukazoval. V řízení nebyl předložen žádný důkaz, který by zpochybnil závěry znaleckého posudku.

Soudy tedy rozhodly (usuzuje dovolatel) podle své vlastní (ničím nepodložené) úvahy. Stručná argumentace odvolacího soudu, opírající se o insolvenční návrh dlužníka z doby mnohem pozdější, nemůže obstát, stejně jako argumentace odvolacího soudu opírající se o R 80/2011. Kdyby byl v rámci dokazování správně zjištěn skutkový stav věci, bylo by zřejmé (jak ostatně – mimo jiné – vyplývá ze znaleckého posudku), že závazky dlužníka byly v době rozhodování jediného společníka zcela kryty finančními prostředky dlužníka (nikoliv pohledávkami).

Dovolatel se neztotožňuje ani se závěrem odvolacího soudu, že kdyby neobstál závěr, že dlužník byl v úpadku v říjnu 2008, zcela jistě by bylo možno uzavřít, že dlužníkův úkon ze dne 3. 10. 2008 k jeho úpadku vedl.

Dovolatel „nerozumí" tomu, na základě jakých důkazů odvolací soud k tomuto závěru dospěl, když v řízení nebyly zkoumány příčiny dlužníkova úpadku (ač k tomu dovolatel nabízel důkazy). Soudy však k těmto důkazům z neznámých důvodů nepřihlédly, ani se s nimi nevypořádaly, což dovolatel považuje za zásadní vadu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout (jako nepřípustné), popřípadě zamítnout.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. žalobkyně uvádí, že odvolací soud v napadeném rozhodnutí nepolemizuje s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu o tom, že usnesení valné hromady není právním úkonem, protože jím nedochází ke vzniku, změně nebo zániku právních vztahů vně společnosti. Odvolací soud poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3646/2008, ze kterého vyplývá, že za určitých okolností je analogická aplikace ustanovení, která upravují výklad a platnost právních úkonů, nutná také na ustanovení valné hromady nebo rozhodnutí jediného akcionáře při výkonu působnosti valné hromady.

Rozhodnutí jediného společníka z 3. 10. 2008, o rozdělení zisku ve výši 1 565 000 Kč a jeho výplatě, vedlo k výplatě zisku přesto, že dlužník byl v té době již prokazatelně v úpadku a měl řadu věřitelů s neuspokojenými pohledávkami. V důsledku rozhodnutí jediného společníka tak došlo ke zvýhodnění některých věřitelů (žalovaného) na úkor věřitelů ostatních ve smyslu § 241 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona. Soudy tedy postupovaly správně, jestliže dospěly k závěru, že na rozhodnutí jediného společníka je třeba analogicky nahlížet jako na právní úkon dlužníka, který je neúčinný ve smyslu ustanovení § 241 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, neboť jde o zvýhodňující úkon, který dlužník učinil v době, kdy již byl v úpadku.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. poukazuje žalobkyně na to, že soudy o věci rozhodly na základě řádně provedeného dokazování v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů.

Dovolatel v podstatě namítá neúplnost a nesprávnost zjištění skutkového stavu věci, která však není dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. V souladu s platnou právní úpravou platí, že nesprávnost skutkových zjištění lze zpochybnit pouze dovolacím důvodem dle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., jenž je ale v této věci nepřípustný.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc zásadně uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 29. 12. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání v této věci přípustným dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky, zda neúčinným právním úkonem dlužníka ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona může být i rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným. Potud jde o otázku dovolacím soudem v insolvenčních souvislostech neřešenou.

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 235 insolvenčního zákona neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovo opomenutí (odstavec 1). Neúčinnost dlužníkových právních úkonů se zakládá rozhodnutím insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce, kterou bylo odporováno dlužníkovým právním úkonům (dále jen „odpůrčí žaloba“) (odstavec 2).

Podle § 241 insolvenčního zákona zvýhodňujícím právním úkonem se rozumí právní úkon, v jehož důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu (odstavec 1). Zvýhodňujícím právním úkonem se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že zvýhodňující právní úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odstavec 2). Zvýhodňujícími právními úkony jsou zejména úkony, kterými dlužník a) splnil dluh dříve, než se stal splatným, b) dohodl změnu nebo nahrazení závazku ve svůj neprospěch, c) prominul svému dlužníku splnění dluhu nebo jinak dohodl anebo umožnil zánik či nesplnění svého

práva, d) poskytl svůj majetek k zajištění již existujícího závazku, ledaže jde o vznik zajištění v důsledku změn vnitřního obsahu zastavené věci hromadné (odstavec 3). Zvýhodňujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odstavec 4). Zvýhodňujícím právním úkonem není a) zřízení zajištění závazku dlužníka, obdržel-li za ně dlužník současně přiměřenou protihodnotu, b) právní úkon učiněný za podmínek obvyklých v obchodním styku, na základě kterého dlužník obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka, c) právní úkon, který dlužník učinil za trvání moratoria nebo po zahájení insolvenčního řízení za podmínek stanovených tímto zákonem (odstavec 5).

Výše citovaná ustanovení insolvenčního zákona nedoznala změn od rozhodnutí o úpadku dlužníka (18. 6. 2009) do vydání napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší soud úvodem podotýká, že k mezím rozhodování o odpůrčí žalobě insolvenčního správce podle § 235 a násl. insolvenčního zákona se zčásti vyjádřil již v rozsudku ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, v němž na dané téma uzavřel, že:

> 1) Podle ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat jen právním úkonům dlužníka.
>
> 2) Ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s ustanoveními § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle ustanovení § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v ustanoveních § 240 až § 242 insolvenčního zákona.
>
> 3) Projev vůle, jímž dlužník plní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli, je právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák., jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek). Takovým právním úkonem je i projev vůle, jímž třetí osoba plní dluh (peněžitý závazek) dlužníkovu věřiteli se souhlasem dlužníka ve smyslu § 332 odst. 1 obch. zák.
>
> 4) Závěr formulovaný v předchozím odstavci neodporuje obsahu usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 531/2003, neboť splněním dluhu (závazku), a tedy projevem vůle směřující k zániku dluhu (závazku) (právním úkonem), není každý bankovní převod peněžních prostředků ani každý výběr peněžních prostředků v hotovosti nebo (v intencích zkoumaného usnesení) každý výběr peněžních prostředků z pokladny podnikatele.

Také dřívější úpadková úprava (v režimu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 – dále též jen „ZKV“) měla (ve spojení s ustálenou judikaturou) za odporovatelné nebo neúčinné jen „právní úkony“ dlužníka (úpadce). Ohledně „ze zákona“ neúčinných právních úkonů dlužníka (úpadce) srov. § 4a odst. 1 písm. a), § 5d odst. 1 písm. d), § 9c § 14 odst. 1 písm. a) a § 15 ZKV a ohledně odporovatelných právních úkonů dlužníka (úpadce) srov. § 16 ZKV ve spojení s § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. V judikatuře srov. k tomu shodně např. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, Opjn 8/2006, uveřejněné pod číslem 74/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 459-461 (739-741) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Odo 788/2006, uveřejněný pod číslem 114/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Judikatura Nejvyššího soudu je též ustálena v závěru, podle kterého usnesení valné hromady obchodní společnosti sice není „právním úkonem“ společnosti, jde však – v intencích § 2 odst. 1 obč. zák. – o „jinou skutečnost“, se kterou zákon v konkrétních, v něm určených, případech spojuje vznik, změnu nebo zánik právních vztahů (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 1998, sp. zn. 1 Odon 60/97, uveřejněného pod číslem 64/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Závěr, že stejný charakter jako rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti má i rozhodnutí jediného společníka obchodní společnosti v působnosti valné hromady, tedy, že rozhodnutí jediného společníka obchodní společnosti v působnosti valné hromady sice není právním úkonem obchodní společnosti, je však – v intencích § 2 odst. 1 obč. zák. – „jinou skutečností“, se kterou zákon v konkrétních, v něm určených případech, spojuje vznik, změnu nebo zánik právních vztahů, se přitom podává již z výše zmíněných usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1193/2007 a sp. zn. 29 Cdo 3646/2008 (ve druhém z nich je citována další judikatura na dané téma).

Přitom v „konkursních souvislostech“ (v režimu zákona o konkursu a vyrovnání) Nejvyšší soud též již uzavřel, že rozhodnutí valné hromady dlužníka je neúčinným jednáním dlužníka ve smyslu ustanovení § 4a odst. 1 písm. a) ZKV, bez zřetele k tomu, že nebylo „právním úkonem“ dlužníka (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4284/2007, uveřejněný pod číslem 80/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). K tomu lze dodat, že týž závěr by se prosadil i tam, kde rozhodnutí odporující ustanovení § 4a odst. 1 ZKV přijal místo valné hromady obchodní společnosti jediný společník obchodní společnosti v působnosti valné hromady (jak uvedeno výše, rozhodnutí jediného společníka má v dotčených souvislostech stejný charakter jako rozhodnutí valné hromady).

Nejvyšší soud pak pro danou věc uzavírá, že v posouzení otázky, zda odpůrčí žalobou ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti nebo rozhodnutí jediného společníka obchodní společnosti v působnosti valné hromady (přijatému podle obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2013) neshledává rozdílu mezi „konkursní“ úpravou (v režimu zákona o konkursu a vyrovnání) a úpravou „insolvenční“ (v režimu insolvenčního zákona) a nevidí důvod, pro který by ustálené judikatorní závěry zformulované na dané téma při výkladu odporovatelných a neúčinných právních úkonů dlužníka (úpadce) podle zákona o konkursu a vyrovnání neměly platit při výkladu odporovatelných a neúčinných právních úkonů dlužníka podle insolvenčního zákona.

Lze tedy shrnout, že odpůrčí žalobou ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat též rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti nebo rozhodnutí jediného společníka obchodní společnosti v působnosti valné hromady přijatému podle obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Oponuje-li dovolatel shodnému závěru odvolacího soudu poukazem na možnost žalobkyně podat žalobu o určení neplatnosti rozhodnutí jediného společníka (v režimu ustanovení § 131 obch. zák.), pak přehlíží, že podstata neúčinnosti ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona tkví právě v tom, že neúčinností právního úkonu není dotčena jeho platnost; v insolvenčním řízení však dlužníkovo plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty (srov. § 236 odst. 1 insolvenčního zákona).

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Nejvyšší soud uvádí následující:

Namítá-li dovolatel v rámci takto ohlášeného dovolacího důvodu, že soudy při posouzení otázky, zda rozhodnutí jediného společníka bylo přijato v době, kdy byl dlužník v úpadku, rozhodly na základě skutečností, které vůbec nebyly předmětem dokazování, a tedy v něm nemají oporu, pak – posuzováno podle obsahu – uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 3 o. s. ř., jenž (podle dikce

tohoto ustanovení) nemá u dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. k dispozici.

Nelze-li prostřednictvím tohoto argumentu zpochybnit závěr, že rozhodnutí jediného společníka bylo přijato v době, kdy dlužník byl v úpadku (vybudovaný na skutkových závěrech ze znaleckého posudku a z listin, jež mu byly podkladem), pak již nemá smysl zkoumat, zda byl regulérně přijat závěr, že kdyby dlužník ještě nebyl v úpadku, rozhodnutí jediného společníka by k dlužníkovu úpadku vedlo. Jen pro úplnost lze v těchto souvislostech (k dovolatelovu poukazu na jeho důkazní návrhy) uvést, že v závěru jednání, jež předcházelo jednání, při kterém insolvenční soud vynesl rozsudek, dovolatel uvedl, že nemá další návrhy na doplnění dokazování, a v průběhu odvolacího řízení podle obsahu spisu též žádné důkazní návrhy neměl.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl, když dovolateli se jeho prostřednictvím nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).